

**Interview België ondertiteld / La Belgique sous-titrée.
Greet Jacobs & Julie Delrue
BRONKS – 16/01/2019**

Laten we beginnen bij het begin; hoe is het idee ontstaan om een voorstelling te maken over België?

Greet: Het viel ons op dat België vaak wordt omschreven vanuit het negatieve, vanuit dat wat het niet is: het is niet groot, we zijn er niet overdreven trots op, we zwaaien niet met de vlag, ... In veel andere landen ligt dit anders. Daar wordt met trots over een land gesproken. Dus dachten wij, laten we het eens omkeren en op zoek gaan naar het positieve, naar wat het wel is. Uit liefde voor ons land.

Is jullie vaderlandsliefde dan zo groot?

Greet: Misschien is mijn vaderlandsliefde wel net typisch Belgisch, als het dan toch daarover gaat. Ik ga het niet van de daken schreeuwen, ik loop er niet van over en toch is dit de plek waar ik mij thuis voel. Heeft het de geuren en de kleuren die mij raken en zijn de mensen en de mentaliteit precies zoals ik ze het liefste heb, een combinatie van onhandig en bescheiden en tegelijkertijd warm en goedhartig.

Julie: Het geconstrueerde ook van de dingen. Hoe zaken worden opgelost, of net niet. Hoe mensen leven en laten leven. De laissez faire, laissez passer-mentaliteit en tegelijk toch geëngageerd zijn.

Greet: Er zijn veel dingen die contradictorisch zijn, maar toch wel functioneren. Voor buitenlanders lijkt dit op het eerste gezicht totaal niet te werken, maar ik vind dat net daar veel schoonheid in zit.

Een voorstelling uit liefde voor een land. Hoe begin je daaraan?

Julie: Dat hebben we ons ook afgevraagd en het antwoord hierop was meteen heel duidelijk: niets maakt een land meer tot wat een land is dan zijn inwoners, de mensen.

Greet: We wilden absoluut geen politiek-historisch portret van België maken omdat onze fascinatie in de eerste plaats bij de mensen ligt. Als theatermaker ga je op zoek naar menselijke verhalen omdat die persoonlijke levensgeschiedenissen zoveel kunnen vertellen over een groter geheel. Vandaar dat we vrij snel de keuze maakten om mensen te gaan interviewen om zo meer inzicht te krijgen in België.

Julie: Door zo gedetailleerd in te zoomen op de levensverhalen van een aantal bijzondere mensen die we onderweg zijn tegengekomen, hopen wij iets te vertellen over het groter geheel. Ik denk dat je door heel persoonlijke verhalen iets heel groots kan vertellen, of dat dat de kracht van theater is. Uitzoomen door in te zoomen.

België telt meer dan elf miljoen inwoners, een onmogelijke opdracht om deze allemaal te gaan interviewen.

Greet: Inderdaad, wat wij probeerden te doen was bij voorbaat al onmogelijk. De voorstelling is in die zin ook sowieso mislukt, want de kans is groot dat er iemand in de zaal zit die zich vergeten voelt.

Julie: We wilden zoveel mogelijk verschillende stemmen horen uit zoveel mogelijk uithoeken. Het opstellen van een geografische lijst was ons vertrekpunt. Te beginnen bij Oostende, want daar spoel je aan. Vorig jaar in oktober zijn we daar ook letterlijk aangespoeld. We zijn cultuurcentrum De Grote Post binnengestapt en hebben gevraagd 'Wie is hier in Oostende de moeite om geïnterviewd te worden?'.
Greet: En dat was meteen een super schoon verhaal; een Ierse muzikant die 32 jaar geleden naar België is gekomen om in de haven te werken.

Julie: Voor dat eerste interview waren we wel nerveus, er is je gezegd dat die mens mooie dingen te vertellen heeft, maar dan kom je toe bij een volstrekt onbekende, je installeert je camera in zijn living en het enige waar je op kan terugvallen zijn een aantal algemene vragen die je voorbereide.

Greet: En op het einde waren we helemaal verliefd op die mens en hebben we tegen elkaar gezegd 'wow, dit wordt een heel intens jaar.' Daar hadden we vooraf niet echt bij stilgestaan. We hebben in totaal uiteindelijk naar een veertigtal onbekende mensen geluisterd. Zonder censuur.

Jullie zijn acteurs, geen journalisten van opleiding, toch wel een vak apart. Hoe hebben jullie dit aangepakt?

Greet: Ter voorbereiding zijn we met een aantal journalisten gaan praten en die hebben ons heel nuttige tips meegegeven. Zowel over de praktische kant, hoe je best iemand benadert bijvoorbeeld, als inhoudelijk. Een heel nuttige tip, maar niet evident om in de praktijk te brengen was dat je mensen ook moet durven onderbreken. Als ze een verhaal beginnen over de vrouw van de buur van nonkel Frans dan moet je die mensen durven te stoppen en terugleiden naar het verhaal dat zij over zichzelf te vertellen hebben.

Julie: Maar we zijn ervan geschrokken hoe open mensen zijn. De wetenschap dat je je verhaal aan een volstrekt onbekende kan vertellen en dat je die persoon nadien nooit meer hoeft te zien, is voor veel mensen blijkbaar heel therapeutisch.

Greet: Je geeft echt de ruimte aan iemand en zijn/haar verhaal, hoe lang dit ook duurt. In het echte leven doe je dat bijna nooit.

Julie: We hebben elkaar ook geïnterviewd. En we kennen elkaar nu echt wel al heel lang en goed, maar we zijn toch dingen te weten gekomen die we nog niet over elkaar wisten.

En dan zit je daar met een massa materiaal, veronderstel ik.

Julie: Een harde schijf van vier terabyte.

Greet: Materiaal voor minstens twintig voorstellingen; eentje over de dood, over geweld, de liefde, een monoloog waarin iemand zijn hele levensverhaal vertelt, ... Dat is het moeilijkste in het maakproces: keuzes maken. Er worden zoveel goeie dingen gezegd, maar het kan er niet allemaal in.

Julie: We maken een selectie uit al dat materiaal en komen zo tot een aantal personages. Zo blijven we bij ons basisidee: iets meer vertellen over een land aan de hand van zijn inwoners.

Je spreekt over 'personages'?

Julie: Inderdaad, we gaan geen letterlijke weergave brengen van de interviews. De mensen krijgen andere namen, we brengen inhoud samen, alles wat we brengen is echt, maar uiteraard met een theatrale draai. En niets is verzonnen, hooguit verschoven. We zijn duidelijk acteurs die andermans verhaal brengen op een podium. Een Oostendse grootmoeder kan bijvoorbeeld worden gespeeld door een jonge Franstalige acteur. Hierdoor laat je ruimte aan het publiek voor eigen verbeelding en is het makkelijker jezelf of je buurvrouw in een personage te herkennen.

Greet: We vinden het wel belangrijk dat de heterogeniteit van alle mensen die we interviewden, ook in de voorstelling zit. Vandaar ook de keuze om de ploeg te versterken met drie mensen die in heel veel opzichten van ons verschillen. Rachid (Laachir) bijvoorbeeld heeft een heel andere achtergrond dan de onze: hij is scenograaf, beeldend kunstenaar en pakt de dingen heel intuïtief aan. Voor Arber (Aliaj) is deze voorstelling zijn stage-opdracht van zijn RITCS-studie. Het leek ons wel tof om er een student bij te halen. Hij zit in een heel andere fase van zijn leven en het feit dat hij vijf talen spreekt is ook mooi meegenomen. En wanneer je het over België wil hebben leek het ons niet meer dan logisch om er ook een acteur met als moedertaal Frans bij te vragen. Veerle (Kerckhoven – artistieke leiding BRONKS) tipte ons Jean-Baptiste Szézot van o.a. Ramdam Collectif en het klikte meteen.

Over talen gesproken, welke talen krijgen we te horen in de voorstelling?

Greet: Sowieso Nederlands en Frans. Maar ook wat Duits, Engels, Italiaans, Pakistaans, ... Eigenlijk is het de bedoeling om alle talen die in België gesproken worden aan bod te laten komen, maar dat zijn er waanzinnig veel dus een onmogelijke opdracht. De voorstelling wordt integraal boventiteld in het Nederlands en Frans. Wie weet kunnen we ook in Wallonië en de Oostkantons gaan spelen.

Julie maken de voorstelling bij BRONKS, theater voor jong publiek. Hebben jullie bewust aandacht besteed aan jongeren?

Julie: Eigenlijk wel, ja. We hebben bewust ook een aantal jongeren geïnterviewd. En inhoudelijk gaat de voorstelling eigenlijk over 'identiteit'. Een thema dat centraal staat als je opgroeit. De zoektocht naar een eigen identiteit; bij wie hoor ik, hoe moet ik me kleden, ... een dagelijkse worsteling voor veel jongeren. De vraag 'Voel je je Belg' is voor jongeren met een migratie-achtergrond nog extra gelaagd. Maar we willen dit vooral relativiseren met de voorstelling. We willen vooral aan die gasten meegeven dat iedereen op zoek gaat naar zijn identiteit of vroeg of laat een identiteitscrisis heeft. Een vrouw van vijftig wiens man plots overlijdt, stelt zich ook de vraag 'wie ben ik nu eigenlijk?'.

Greet: Jongeren kunnen ook iets hebben aan het verhaal van een vrouw van tachtig die op haar zestigste terug verliefd wordt, of hun zusje herkennen in een kind van acht jaar. We hopen, dat als we het goed brengen, dat het voor jongeren heel herkenbaar is en even blijft

hangen.

Greet: We zien de voorstelling soms als een handleiding tot empathie. Met België als excuus om het eigenlijk over de mens te hebben. Luister naar elkaar en leer van elkaar. Klinkt heel melig, maar als je eens goed luistert naar iemand die anders is dan jezelf kan het soms gaan knetteren in je hoofd. Dan gaat je hoofd bijna letterlijk open. Een magisch gevoel.